

Wrocław, 05.06.2023

dr hab. Joanna Radomska, prof. UEW
Katedra Zarządzania Strategicznego
Wydział Zarządzania

Recenzja
rozprawy doktorskiej mgr Wojciecha Witkowskiego
pt. „Czynniki warunkujące wykonywanie profesji menedżera muzycznego w USA, Anglii
i Polsce”
napisana pod kierunkiem prof. dr hab. Beaty Glinki oraz dr hab. prof. UW Agnieszki
Kacprzak jako promotora pomocniczego na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu
Warszawskiego

1. Podstawy formalno-prawne sporządzenia recenzji

Podstawą wydania opinii jest pismo z dnia 6 kwietnia 2023 r. podpisane przez Przewodniczącą Rady Naukowej Dyscypliny Nauki o Zarządzaniu i Jakości prof. dr hab. Grzegorza Karasiewicza odnoszące się do uchwały Rady Naukowej Dyscypliny Nauki o Zarządzaniu i Jakości z dnia 5 kwietnia 2023r. powołującej mnie na recenzentkę w przewodzie doktorskim. Podstawą prawną sporządzenia recenzji są zapisy art. 179 pkt. 1 ustawy z dnia 3 lipca 2018 roku – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. poz. 1669 z późn. zm.) oraz § 5 ust. 1 uchwały nr 157 Senatu Uniwersytetu Warszawskiego z dnia 29 czerwca 2022 r. w sprawie określenia sposobu postępowania w sprawie nadania stopnia doktora oraz stopnia doktora habilitowanego na Uniwersytecie Warszawskim (Monitor UW poz. 159).

2. Ocena problematyki badawczej, celów i pytań badawczych

Podjęta w pracy problematyka profesjonalizacji i czynników warunkujących i kształtujących wykonywanie profesji menedżera muzycznego mieści się w dyscyplinie nauk o zarządzaniu i jakości, a niektóre jej elementy integrują wiedzę z zakresu zarządzania i socjologii (kwestia ról społecznych). Interesujące poznawczo jest ulokowanie problematyki badawczej w różnych kontekstach kulturowych poprzez porównanie uwarunkowań na trzech rynkach muzycznych

– w Polsce, USA i Anglii. Postawiony problem badawczy oceniam jako istotny, choć w pracy nie wskazano wprost uzasadnienia dla luki teoretycznej, o czym zostanie wspomniane w dalszej części recenzji. Cel pracy ma bez wątpienia charakter eksploracyjny, jednak brak jest pewnej spójności w jego określeniu. We wstępie (s. 10) Autor deklaruje, iż „*głównym celem pracy było zidentyfikowanie, opis i analiza czynników warunkujących wykonywanie profesji menedżerów (...)*”. W rozdziale 3 poświęconym metodyce przeprowadzonych badań, wskazano, iż ich celem było „*odkrycie i opisanie czynników warunkujących i kształtujących wykonywanie profesji menedżera muzycznego (...)*” (s. 102). Po raz kolejny na s. 104 przywołano cel główny pracy, który określono jako „*wskazanie i opisanie czynników warunkujących (...)*”. Nie do końca jest zatem jasne jaki był zakres postawionego celu. Wydaje się także, iż czynniki warunkujące i kształtujące nie są konstrukcjami tożsamymi, a brak jednoznaczności i spójności w sformułowaniu celu powoduje pewien metodyczny nieporządek. Wysoko natomiast oceniam punkt 3.1.1, w którym określono cele poznawcze oraz sformułowano do nich pytania badawcze. W mojej opinii jest to najbardziej wartościowa część pracy w odniesieniu do jej celów, która w sposób klarowny pozwala zrozumieć dalsze rozważania.

Podsumowując, w mojej ocenie podjęta w pracy tematyka badawcza jest dobrze opisana, choć nie dość przekonująco wykazana została w kontekście luki teoretycznej. W pracy niepotrzebnie i nie dość spójnie w kilku miejscach nawiązywano do celów, które ostatecznie zostały opisane w sposób właściwy i poprawny w rozdziale 3.

3. Ocena merytoryczna pracy

We wstępie recenzowanej rozprawy nakreślono tło dla dalszych rozważań wskazując na rolę i zadania pełnione przez menedżerów muzycznych. Uzasadnienie wyboru tematu zostało opisane wielowątkowo, choć nie wskazano solidnych podstaw zidentyfikowanej luki teoretycznej. Zarówno we wstępie, jak i w dalszych częściach pracy Autor wskazuje na brak badań, nie podając jednak żadnego uzasadnienia dla tak skonstruowanych twierdzeń. Brak jest referencji, które by to potwierdzały, nie wykonano także bardziej metodycznej analizy literatury (*np. scoping review*), które stanowiłyby podstawę i dowodziły tak przyjętych założeń

(np. bardzo jednoznacznie brzmi stwierdzenie Autora, iż „(...) nie podjęto do tej pory żadnej próby ujęcia w naukowej formie definicji i terminów” (s. 7), jednak brak jest na to dowodów choćby w postaci wyników analizy wybranego zakresu czasowego literatury tematu). Cytowana we wstępie literatura miejscami nie dość dobrze koresponduje z obecnymi realiami (np. „menedżerowie muzyczni uważani są również dzisiaj za widocznych liderów rynku muzycznego”, co potwierdzono referencją z roku 2009). Interesujący z punktu widzenia dalszej części pracy jest nakreślony we wstępie kontekst branżowy przemysłów kreatywnych, który oceniam za relewantny i dobrze opisany. Mógłby on być również poruszony w dalszej części pracy, w szczególności w dyskusji wyników badań. Moja ostatnia uwaga dotycząca wstępu odnosi się do nadmiernego jego rozbudowania o przegląd definicji, który choć istotny dla zrozumienia dalszej logiki wywodu, stanowi jednak zbyt obszerne opracowanie.

W rozdziale pierwszym opisano tło teoretyczne odnoszące się do profesjonalizacji oraz ról społecznych. Rozdział ten jest dobrze skonstruowany, a ulokowanie pracy w dyskursie profesjonalizacji oceniam jako właściwe. Na uwagę zasługuje zwłaszcza ciekawe ujęcie dwóch podejść opisanych w punkcie 1.1.1 – podejścia esencjonalistycznego i strategicznego. Interesująca jest także podjęta dyskusja dotycząca tematyki ról społecznych, mających swoje korzenie w socjologii. Nie do końca płynne jest jednak przejście do punktu 1.2.3 określonego jako „Kierowanie wrażeniami – fasada”.

W rozdziale drugim opisano funkcjonowanie profesji menedżerów muzycznych z różnych perspektyw. Zabrakło jednak uzasadnienia dla ich wyboru i bardziej spójnego wprowadzenia, w którym określone zostałyby ich wzajemne relacje i kryterium wyodrębnienia. Rozważania będące przedmiotem tego rozdziału są bardzo pogłębione i wielowątkowe. Wskazują na bardzo dobrą znajomość tematu przez Autora. W niektórych fragmentach widoczna jest fascynacja i osobiste zaangażowanie wskazujące na autentyczne zainteresowanie opisywanymi wątkami. Choć miejscami nieco zbyt długi i nadmiernie szczegółowy, rozdział ten dobrze przybliżył kontekst badawczy.

Rozdział trzeci został w całości poświęcony opisowi metodyki badania. W mojej ocenie jest to najlepszy rozdział ocenianej rozprawy. Opisane cele, pytania badawcze, a także rygor metodyczny wskazują na dobre przygotowanie warsztatowe i poprawne wykorzystanie metod

jakościowych. Moje zastrzeżenia, jak już wspomniałam w poprzedniej części recenzji, dotyczą niespójności opisanych celów oraz zbyt jednoznacznych sformułowań (np. „*brakuje fundamentalnych jednolitych definicji*” – s. 102), których nie poparto dowodami. Bardziej szczegółowe uwagi dotyczące warsztatu naukowego zostaną opisane w kolejnej części recenzji.

Ostatni rozdział poświęcono dyskusji wyników. Jest ona ciekawa oraz integruje wnioski płynące z badań oraz odnosi się do wyników badań innych autorów. Lektura tego rozdziału pozostawia jednak pewien niedosyt. Brak jest wyraźnego, syntetycznego wskazania wniosków w odniesieniu do celów poznawczych sformułowanych w rozdziale 3. Szkoda, że nie podjęto próby konceptualizacji opisywanych kategorii, ograniczając się w zasadzie do ich identyfikacji. W zakończeniu pracy wskazano jej ograniczenia i kierunki dalszych badań, jednak te nie wynikają bezpośrednio z dyskusji. Stąd moje sugestie, do których skłoniła mnie lektura czwartego rozdziału. Warto byłoby zastanowić się jakie są relacje pomiędzy determinantami profesjonalizacji a przyjmowanymi rolami, a także rozpoznaniem jak charakterystyka branży kreatywnej (CI) wpływa na te relacje. Przemysły kreatywne, mają bowiem określoną specyfikę, która w pewien sposób wymusza kształtowanie się ról podejmowanych przez aktorów działających przecież w ramach pewnego ekosystemu.

Podsumowując, moja ocena merytorycznej strony pracy, pomimo wskazanych uwag i spostrzeżeń, jest pozytywna zarówno w teoretycznej, metodycznej, jak i empirycznej warstwie recenzowanej rozprawy.

4. Ocena warsztatu naukowego i rezultatów pracy

Autor rozprawy wykazał się bardzo dobrym warsztatem naukowym. Posłużył się on triangulacją źródeł i metod poprzez wykorzystanie analizy danych wtórnych, obserwacji nieuczestniczących oraz wywiadów indywidualnych, co zasługuje na pochwałę. W rozdziale trzecim, obok celów poznawczych i praktycznych oraz towarzyszącym ich pytań badawczych, bardzo szczegółowo i dogłębnie opisane zostały metody gromadzenia danych. W szczególności za cenne uważam opisy organizacji pytań do wywiadu determinowanych celami poznawczymi (opisanymi w tab. 1 i tab. 2), które uporządkowały i doprecyzowały

sposób konstrukcji scenariusza badawczego. Bardzo dobrze został także przygotowany opis obserwacji nieuczestniczących (tab. 3), który uwierzytelnia ten sposób zbierania materiału badawczego. Za poprawny i zasługujący na uwagę uważam także opis kodowania i towarzyszący mu schemat agregacji danych. Szkoda jedynie, że nie został on w całości dołączony do pracy – pozwoliłoby to dogłębniej zrozumieć sposób wyłaniania się wątków opisanych w dyskusji. Za poprawny i wyczerpujący uważam także przedstawiony w pracy opis próby. Na uwagę zasługuje zarówno łączna liczba informantów (49 osób), jak i ich zbliżona liczba na poszczególnych rynkach. Zebrany materiał badawczy był z pewnością bardzo obszerny, a jego analiza stanowiła spore i ambitne wyzwanie, co należy niewątpliwie podkreślić.

Moje zastrzeżenia budzi sposób prezentacji wyników badań. Nie wszystkie kody i ich interpretacje zostały zilustrowane odpowiednimi cytatami lub innymi źródłami danych. Są fragmenty, w których nie ma ich wcale, co nieco utrudnia właściwe zrozumienie i podążanie za tokiem rozumowania Autora. Nie wiadomo bowiem, czy jest to już interpretacja i komentarz własny, czy też opis zebranego materiału badawczego. To wpływa na płynność wyводу i prowadzi miejscami do powstawania niejasności (np. wątek pochodzenia społecznego opisany na s. 137 – skoro nie został podjęty w badaniach to jego opis w tym miejscu jest nie do końca jasny). Jest to zapewne efekt bardzo obszernego materiału badawczego, którego prezentacja musiała zostać zbalansowana, jednak miejscami wydaje się ona zbyt oszczędna.

Podsumowując, w mojej ocenie zaprezentowany w rozprawie warsztat naukowy charakteryzuje się rzetelnością i solidnością. Pozwolił on na osiągnięcie zakładanych efektów badawczych, choć prezentacja wyników mogłaby być bardziej poparta danymi.

5. Ocena struktury i formalnej strony pracy

Praca ma poprawną strukturę, w ramach której wyodrębniono wstęp i zakończenie, dwa rozdziały teoretyczne, rozdział opisujący metodykę oraz rozdział, w którym zaprezentowano wyniki badania oraz ich dyskusję. Do pracy dołączono scenariusz wywiadu oraz spisy tabel i schematów. Maszynopis liczy 235 stron, podziału treści dokonano w sposób logiczny

i w miarę proporcjonalny. W pracy zawarto 11 zestawień tabelarycznych oraz 1 schemat. Od strony redakcyjnej praca nie budzi zastrzeżeń, przygotowana jest w sposób staranny. Wykorzystana bibliografia jest zróżnicowana pod względem językowym (pozycje polskie i anglojęzyczne) oraz w zakresie wykorzystanych źródeł. Jest ona także dość obszerna pod względem ilości przywołanych pozycji. Przypisy w pracy wykonane są w standardzie APA, a spis bibliografii jest poprawny, choć zdarzają się niewielkie uchybienia. Pod względem językowym praca napisana jest poprawnie, choć w niektórych fragmentach występują usterki i uchybienia językowe oraz zastosowane zostały skróty myślowe, co nie zawsze pozwalało na zachowanie płynności wywodu. W każdej rozprawie zdarzają się jednakże drobne usterki stylistyczne lub redakcyjne, a w recenzowanej dysertacji nie są one nadmierne. Podsumowując, oceniając układ i formalną stronę pracy pragnę stwierdzić, że w moim przekonaniu recenzowana rozprawa spełnia w tym zakresie wymogi stawiane rozprawom doktorskim.

Konkluzja

Rozprawa zawiera oryginalne rozwiązanie interesującego problemu naukowego, a wykorzystany warsztat naukowy cechuje się rzetelnością i rygiorem metodycznym. Wskazane w recenzji uwagi dotyczą bardziej gruntownego osadzenia pracy w literaturze przedmiotu. Jednak mając na uwadze wszystkie wskazane w recenzji opinie o pracy stwierdzam, że rozprawa mgr Wojciecha Witkowskiego pt. „Czynniki warunkujące wykonywanie profesji menedżera muzycznego w USA, Anglii i Polsce” **spełnia wymogi stawiane pracy doktorskiej, określone w art. 13 ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z 14 marca 2003 r. (Dz. U. 2017 poz. 1789) i wnioskuję o jej przyjęcie i dopuszczenie jej do publicznej obrony.**

